

Wat was 1999 met zijn fraaie zomer toch een fijn vlinderjaar. In de eerste twee decaden van september 1999 wemelde het van de kleine vuurvlinders (*Lycaena phlaeas*) in een gebiedje langs de Zwilbroekerweg in Holterhoek, Gemeente Eibergen. De soort vormde daar een perfecte combinatie met het in dikke bossen uitbundig bloeiende boerenwormkruid. Een kwartier tellen leverde zowel op 8 als op 13 september liefst 53 exemplaren op.

Kleine vuurvlinder

Witte vorm van de kleine vuurvlinder.

FOTO: ARIE DE KNIJFF

De kleine vuurvlinder is een succesvolle soort met een verspreiding van Europa tot in Azië en Noord-Amerika. Zelfs komen ondersoorten voor op Groenland en in Afrika. In ons land kent de kleine vuurvlinder drie generaties, waardoor het een van onze weinige soorten dagvlinders is, die wij langer dan een half jaar, van april tot in oktober, kunnen tegenkomen. Veelal zorgt de derde generatie, die piekt in september, voor de grootste aantallen vlinders. In die maand is in ons land zelfs tien procent van de getelde vlinders een kleine vuurvlinder. In september 1999 kwam ik in mijn telgebied Groenlo-Zwolle (Gld)-Holterhoek zelfs tot 46 procent, waarbij aangetekend dat ik de drie door mij niet getelde algemene witjessoorten buiten beschouwing heb gelaten.

Een verscheidenheid aan vormen Niet alleen zijn uitgestrekte verspreidingsgebied en de langdurige aanwezigheid gedurende het jaar maar ook de grote verscheidenheid aan vastgestelde vormen maken de kleine vuurvlinder tot een dankbaar object voor nadere studie. Zo heeft Lempke in zijn *Catalogus der Nederlandse macro-lepidoptera* van 1954 liefst 40 vormen, die ook wel aberraties genoemd worden, met verschillen in kleur, tekening of grootte kunnen beschrijven. Er zijn ook albino exemplaren bekend.

Witte vleugels Een van die zeldzame vormen is *schmidtii*, waarbij de rode grondkleur van de vleugels vervangen is

Tekst: Ruud Costers

door zilverachtig tot roomkleurig wit. Op een zonnige 21 september 1999, rond 11 uur en bij een temperatuur van circa 21 graden Celsius, had ik het geluk om een exemplaar van deze vorm aan te treffen op de oever van het riviertje de Slinge bij Groenlo. In eerste instantie wist ik de vlinder met de in mijn ogen crème-witte vleugels niet op soort te brengen maar de grootte, de vorm en

zonder vuur

het onaangetaste vlekkenpatroon wezen vervolgens direct op een kleine vuurvlinder. Thuisgekomen gaf het napluizen van enkele boeken en tijdschriften mij de bevestiging van het bestaan van deze vorm. In een beschrijving van een waarneming in de Amsterdamse Waterleiding Duinen op 4 augustus 1997 wordt de vervangende kleur gebroken wit genoemd. Daarin wordt ook vermeld dat het zonlicht onder een bepaalde hoek de witte delen een prachtig iriserende glans geeft, waarin blauwgroen en iets oranje zichtbaar worden.

Blauwe vlekjes Een mij wel bekende en regelmatig optredende variëteit is *caeruleopunctata*, een vorm waarbij de achterrand van de ondervleugels hemelsblauwe vlekjes vertoont. Onder welke omstandigheden en bij welke individuen deze vorm ontstaat is nog niet bekend maar temperatuur en locatie lijken geen factoren van invloed. Rineke Gronert van Natuurorganisatie De Windbreker uit Petten deed in augustus 1998 een oproep om de waarnemingsgegevens van exemplaren van deze vorm aan De Vlinderstichting op te sturen maar de respons was helaas beperkt. Tijdens drie tellingen op 31 augustus en 22 en 23 september 1999 kon ik van 30 van de 45 kleine vuurvlinders het al dan niet aanwezig zijn van blauwe vlekjes bepalen: zeven exemplaren (23 procent) vertoonden minimaal een en maximaal vier blauwe vlekjes per vleugel.

Ten slotte Ik wens alle lezers zo een verrassende ontmoeting met een kleine vuurvlinder met witte vleugels. Een nauwkeuriger blik op deze soort wordt al gauw beloond met exemplaren met hemelsblauwe vlekjes. Vergeet u niet, indien u op het juiste moment in de juiste biotoop vertoeft, aan de oproep van De Vlinderstichting gehoor te geven?

Literatuur

Hillenius, D. (1975). *Dierenencyclopedie*. Het Spectrum
Spilker, H. (1997). Twee bijzondere vondsten in de duinen. *Vlinders* 12(4), 29.
Tolman, R. (*sine dato*). Wat leeft en groeit - deel 22. Het Spectrum.
Veling, K. (1998). Kleine vuurvlinder, fel in kleur en gedrag. *Vlinders* 13(3), 21-23.